

Koolinoorte Looduskaitse Rahvaulikooli õppetöö organiseerimisest.

Orest Eilenmäe

Meie koolides on õpilasi, nende hulgas ka Eesti Looduskaitse Seltsi noorliikmeid, kellel on suur huvi ja tahe tegeleda looduskaitsega. Koolide pedagoogidele on selles töös abi vaja, eriti arvestades sellega, et meil 8-kl. koolide bioloogiaõpetaja töö on täiendatud mitme aine õpetamisega ning koolilaste-, loodusesõprade j.t. ringide juhatajana. Rajoonides pole loodusesõprade maja, kes koordineeriks rajooni loodusesõprade tööd ega pole ka ^{küllaldaselt} kõikjal rakendatud Eesti NSV Haridusministri ja Eesti NSV Looduskaitse Seltsi juhataja ühist otsust 24.dets.1974.a. "Koolide noorte loodusesõprade ringide ja Eesti NSV Looduskaitse Seltsi noorliikmete töö pedagoogilise juhendamise ja koordineerimise" juhendit. Seejärel asutati Eesti Looduskaitse Seltsi Viljandi ja Suure-Jaani osakond kooskõlastatult Viljandi Rajooni NSN Tõiteühenduse Haridusosakonna ja ELKÜ Viljandi Rajoonikomiteega üle-^{Looduskaitse} rajoonilise Viljandi Koolinoorte Rahvaulikooli 1976.a. algisel. Eesmärgiks seati aidata ellu viia ELKP XXV kongressil püstitatud ülesanded koolide õppe- ja kasvatustöö kvaliteedi tõstmisel. Kogu õppetöö deviisiks on L.Brednevi ettekandest ELKP XXV kongressil põhimõtted: ".....õilistada loodust, aidata loodusel täielikult näidata oma elustavat jõudu. On niisugune lihtne ja kõigile tuntud väljend õitsev maa". "Sisendada töötajale, eelkõige noorele põlvkonnale, nõukogude patriotismi ja sotsialistliku internatsionalismi ideid, uhkusetunnet nõukogudemaa, meie kodumaale." " õpetada oma teadmiste iseseisva

täiendamis- ning teadusliku ja poliitilise informatsiooni tulvas orienteerumise oskust."

Rahvaülikooli juhib ametkondade-vaheline nõukogu, mille koosseis ja tööplaani kinnitab Rajooni Rahvassaadikute Nõukogu Täitevkomitee asessimees.

Nõukogu koosseis:

1. Esimees: Orest Niinamäe ELKS liige. Tema ülesanneteks on õppeplaani koostamine, õppejõudude komplekteerimine, õppepäeviku pidamine ja aruandluse koostamise juhtimine. Koostöö Looduskaitse Rahvaülikooli Vabariikliku ja rajooni rahvaülikoolide nõukoguga ning ühingu "Teadus" kohaliku osakonnaga. Lektor.
2. Esimehe asetäitja: Vaike Ennulo - Rajooni Täitevkomitee Haridusosakonna koolide inspektor - bioloog, kes peab sidet haridusosakonna juhataja ja rajooni koolidega ning komplekteerib koostöös koolide bioloogiaõpetajatega rahvaülikooli õppusi.
3. Sekretär: Tea Külm - Viljandi koduloo-muuseumi teadur - bioloog - abistab organiseerida õppusi ja annab individuaal konsultatsioone uurimistöö alal, ja hoiab korras asjaajamise kaustad. Lektor.

Idikmed:

4. Toomas Abel - ELKS ^R Rajoonikomitee sekretär - peab sidet Komsomolikomiteega ja annab ning kontrollib pioneeride ja kommunistlike noorte looduskaitse-alast tööd, vastutab "Reheliste patrullide" tööle rakendamise eest, eesmärgil arendada leninlikku suhtumist loodusesse.
5. Ivi Helves - rajooni bioloogia-õpetajate ainesektsiooni juhataja Viljandi V Kesikooli bioloogiaõpetaja. Peab sidet rajooni bioloogia-õpetajatega, vastutab õpperuumide korrastamise eest, abistab tehniliste vahendite paigaldamist ja näituste korraldamist.

6. Mati Mäntoa - Metsamajandi insener - peab sidet looduskaitse järelvalveorganitega, juhendab kooli metakondade-alast tööd, ulukite ja lindude hooldamist.
7. Helmut Hallenaa - Põllumajanduskoondise maastikuhoolduse vanem spetsialist - juhendab heakorrastus-alaseid õppusi, annab konsultatsioone ning on lektor maastikuhoolduse alal.
8. Hardu Toomet - ELKS Viljandi osakonna esimees koordineerib tööd seltsi noorliikmetega ja lahendab majanduslike küsimusi.
9. Kaljula Koppel - Paala 8-kl. Kooli direktor, ELKS Suure-Jaani osakonna esindaja, koordineerib tööd noorliikmetega ja abistab majanduslike ja organisatsiooniliste küsimuste lahendamisel.

Õppeprogrammi põhiteematika koostab ENSV Looduskaitse Rahva-
ülikooli Vabariiklik Nõukogu esimees Jaan Bilart, metoodik Ave Loig
ja Koolinoorte IK RÜ Nõukogu esimees O. Niinemäe.

Õppeplaani koostab ja täpsustab Viljandi Koolinoorte Looduskaitse
Rahvaülikooli Nõukogu. Õppeajaks on 1 õppeaasta, kuid kahel järgne-
val aastal eriprogrammi alusel, põhjusel, et mitmeaastase programmi
püüdi peats olema igal aastal mitu õpperühma, seda aga on siiski
raske korraldada. Kuna õppused toimuvad koostöös ENSV Noorte loodus-
eõprade Keskmaja ja ENSV Laste Ekakursiooni ja Turismi Keskmajaga,
siis on plaani võetud ka nende töötajate ettekanDED. Õppuste teaduslike
loengute lektoreid on Eesti-NSV Looduskaitse Seltsi poolt suunatud
nimelaid teadlasi ja spetsialiste. Tartust ja Tallinnast ning

rahvamaa looduskaitse sejal

Õppeplaani koostamisel on arvestatud kõiki koolid le antud
looduskaitse-alaseid eeskirju ja juhendeid, eriti: 1. Looduskaitse-
alase töö tugevdamist üldhariduslikes koolides. Koostatud NSV Liidu
Pedagoogika Teaduste Akadeemia Õppetöö Siis ja Metoodika Teadusliku
Uurimise Instituudi poolt 1972.a. ja avaldatud eesti keeles ENSV
"Haridusministeeriumi metoodiline juhend" Tln., 1973.a. *

Õppeplaani koostamisel - kommunistliku kasvatus tõhustamise eesmärgil - on igal aastal arvestatud meie kodumaa tähtsate tähistamisega. 1976/77.a.a. olid nende eesmärkide saavutamiseks NKP XXV kongressi materjalidega tutvumine ja NSVL ajaloo- ja kultuurimälestiste kaitse seaduse kehtestamine 1.märtsil 1977.

1977./78.a.a. õppused on seostatud Suure Sotsialistliku Oktoobri-revolutsiooni 60. aastapäeva tähistamisega ja NSVL uue põhiseaduse tutvustamisega.

Koolinoorte Looduskaitse Rahvällikool seadis endale eesmärgiks aidata lüüa selgusi, et meie kasvav põlvkond väärilikalt täidab NSVL põhiseaduse nõudeid, eriti § 18 ja § 67.

Õppustel lektoritele tänuavaldamisel meenote, lilled jne. andmisega süvendatakse õppurisse kultuurse käitumise harjumusi. Uurimistöödele materjali kogumise ja ettekanneteks vormistamise kaudu õpetatakse teadmiste iseseisva täiendamise ja teadusliku informatsiooni tulvas orienteerumise oskust. Kodukoha loodus kompleksel tundmaõppimisel on eriti rõhutatud meie kodumaa saavutusi majanduse, kultuuri ja kommunistliku moraali alal, eesmärgiga süvendada noortes nõukogude patriotismitunnet.

Õppeplaan koostab

1. Üldloengud kõigile õppuritele.
2. Kooli siselised õppused kooli loodusõprade ringis või eraldi bioloogiaõpetajate juhendamisel.
3. Hüviala seminar-õppused gruppidele.
4. Konverents ettekannetega rahvällikooli õppurilt.
5. Iseseisvad või kollektiivsed tööd.
6. Preemia-ekskursioon parimatele õppuritele.

Kõik õppused viiakse läbi Viljandi V Keskkooli ruumes.

Koolivahetähtsadel algavad õppused kell 10.00 ja õppetöö ajal kell 14.00.

Märkus: Kohtumine loodusega-õppekäigud ja teised eelnähtud õppused toimuvad koolides bioloogiaõpetajate juhendamisel.

Viljandi Koolimõrte Looduskaitse Rahvalikooli

õppeprogramm 1976./77.a.a.

VII ja VIII kl. teaduskond; õppeaeg 1 aasta - 50 tundi.

A. Ülemaailmsete õppuste temaatika:

Kuidas on arenenud looduskaitse. Looduskaitse organisatsioon ja korraldus ning seadusandlus. Biosfäär ja inimese osa selles. Ökosüsteemi mõiste. Vesi meie keskkonnas. Atmosfääri tähtsus ja tema kaitse. Meta ja keskkonnakaitse. Maastikahooldus. Heakorrastus ja koduümbruse kujundus. Loodus kui kommunistlik kasvatusvahend. Mida peab matkaja teadma looduskaitsest ja koduümbrikest. Loodusvaatlused, uurimistööd ja osavõtt võistlusest "Kaitseme loodust".

B. Seminar-õppused huvialagrupidale iseseisva uurimistöö juhendamiseks:

1. Taimestikukaitse.
2. Ravim- ja maitsetaimed.
3. Loomastikukaitse.
4. Kodukoha linnud ja nende tähtsus looduses.
5. Kodukoha haljastus ja heakorrastus.

C. Kohalikud õppused koos kooli loodusõppuste ringiga (koolis koostatud plaani alusel):

Kaitstavad maa-alad Eesti NSV-s. Lahemaa rahvuspark. Kooli looduskaitse-alased ülesanded ja nende tähtsus. Kodukoha loodusest ajaloolise materjali kasutamine õppe- ja kasvatus töös.

D. Konverents "Loodus - ajaloo- ja kultuurimälestisena".

Õpilaste kodu-uurimislikud ettekanded parkidest, puistetest ja lilledest ning temaatiline näitus.

E. Proemia - ekskursioon "Reis Uusmaale" neile, kes koostasid head uurimistööd või võtsid edukalt osa viktoriinidest.

F. Iseseisva ja kollektiivse töö ülesanded (koostööstatud kooli bioloogiaõpetajaga):

I Individuaalsed uurimistööd ja vaatlused. Loodusvaatlused EBSV

Noorte Loodussõprade Keskmajale, Eesti Loodusuurijate Seltsile, bioloogialühpeinadi tööde ja konverentside ettepanekute koostamine.

II Kollektiivsed tööd

1. Osavõtt võistlusest "Kaitseme loodust", temaatilistest õppe-
kõikudest loodusesse, matkadest, ekskursioonidest, lindude-,
looduskaitse ja metsapühade, kooli loodussõprade ringist,
temaatilistest üritustest "Rohelisest patrullist".
2. Töö kooliaias ja ümbruse heakorrastamisel, metsa, lindude ja
ulukite hooldamine.

III Osavõtt Eesti Looduskaitse Seltsi Viljandi või Suure-Jaani osakonna üritustest (soovi korral).

Kokkuvõtte 1976/77. a. tööst.

Õppijaid oli 22 koolist, neist lõpetas KU kursuse 131.

Üldloengud

Üldloengud toimusid neli korda õppeaasta kestel, s.o. avaõppus -
oktoobris ja järgised koolivahetajatel.

1976./77. a. avaloengul LKRU Vabariikliku Nõukogu esimees
J. Silart selgitas ülihuvitavalt looduskaitse, biosfääri ja ükosüsteemi
mõistet. Õpilasi valmistasid ka teised lektorid: E P A prof. E. Laas
metsandusest, T P I insener E. Loigo veekasutamisest, Viljandi koduloo-
musmuuseumi teadur T. Kõlma ravin- ja maitsetaimedest, L K S osakonna
juhataja E. Haug seentest- lagundajatest, L K S osakonna juhataja
V. Kaseemets looduskaitse seadustest ja määrustest. Noorte Loodussõprade
Keskmaja metoodik A. Sillaots loodusevaatlustest. Laste Ekskursiooni ja
Turismi Keskmaja metoodik L. Linnus kodunurimisest ja looduskaitsest,
nõukogu esimees O. Hiinamäe looduskaitsest kui kommunistliku kasvatus-
vahendist ning heakorrastusest kui inimeste moraalse palge peegel-
pildist.

Koolisiseste õppuste tegevus

Koolisiseste õppuste teematika on põhiliselt seostatud muviala seminar-õppustega, kui ka õpilaste iseseisvate uurimis- ja vaatlus-ülesannete täitmisega.

1976./77.a. koolisiseste õppuste teema "Kaitse-alused taim- ja loomaliigid" alal toimunud grupikonsultatsioonid, milliseid juhendas taimekaitse küsimustes Viljandi Koduloo-muuseumi teadur T.Kulm ja loomastiku küsimusi käsitleas Eesti Eõukogude Entsüklopeedia teaduslik toimetaja Udo Reesmaa.

Konsultatsiooni koolisisese õppuse alal teemal "Kodukoha linnud ja nende tähtsus" viis läbi Eesti NSV Zooloogia ja Botaanika Instituudi ornitoloog H.Veromann värvi-diapositiivide abil. Õppusele järgnes soovijale viktoriin "Kes tunnab neid lunde". Viktoriini võitjad said auhinna prof. dr. E. Kõmari *E. Kõmari* autogrammiga teoseid. Pärast seda juhendas H.Veromann veel Eesti Loodusuurijate Seltsile ornitoloogiliste vaatluste tegijaid. Konsultatsioone iseseisvate uurimistööde vormistamiseks korraldas ka Eõukogu esimees O. Niinemäe, eriti heakorrasuse ja ehilise arengu alal. Nende juhendamiste tulemusena, kooli bioloogia-õpetajate abil, valmis 34 tšõõd bioloogiaolümpiaadiks, ning tšõõd rajooni konverentsile "Loodus-ajaloo- ja kultuurimälestisena". Konverentsi tšõõdest 5 kanti ette tšõõril aprillis 1977.a. vabariikliku koolinoorte kodu-uurijate konverentsil "Minu kodumaal NSV kiit" ja 30 *õpilaste* esitati vabariiklikule bioloogiaolümpiaadile. Rahvaulikooli õppureist 24 on saatnud vaatlusi Noorte Loodus-õprade Keskmajale ja 16 Eesti Loodusuurijate Seltsile. Kollektiivsete tšõõõlesannete täitmine on seostatud osavõetuga kooli looduskaitsealasest ja ühiskondlikult kasuliku tšõõõst. Looduskaitsepeleval Palamisel toimunud vabariiklikul noorte looduseõprade kokkutulekul esines ettekandega rahvaulikooli tšõõõst Puiatu 8-kl. kooli õpilane Elli Leppik.

Rahvatülikooli tšid eksponeeriti ka rajooni ja vabariiklikul õpilastööde näitusel. 15. aprillil 1977 toimunud konverentsil "Loodus ajaloo- ja kultuurimälestisena" esitati järgmised tööd:

1. Tamm minevikus ja olevikus - Hille Palatu, Puiatu 8-kl. Kool
2. Looduskaitse all olevaid põlispuid Viljandi rajoonis - Aili Märraep, Viljandi V Keskkool

3. Viljandi linna puisteed - Tarmo Vaalake, J. Küleri nim. Viljandi IV Keskkool

4. Olustvere park ja allikad - Marika Rohtla, Paala 8-kl. Kool

5. Polli park - Terje Soets, Nuia Keskkool

6. Abja Keskkooli pargi puud - Anu Iepand, Abja Keskkool

7. Lilled rahvatraditsioonis - Kaja Pind, Kärstna 8-kl. Kool

8. Sõnavõtt "Suislepa loodus" - Aarne Seeman, Suislepa 8-kl. Kool

Konverentsi avas ELKHU Rajoonikomitee I sekretär J. Ümarik, tervitades ühtlasi Viljandi Rajooni TSN Täitevkomitee Haridusosakonna juhataja Ed. Trull ja Looduskaitse Seltsi Viljandi osakonna esimees H. Toomet.

Konverentsist osavõtjaid oli 346, nende seas sukulalistena Seltsi noorliikmed, lastevanemad, pedagoogid ja Mäska Rahvamajanduse Saavutuste Näituse medalite saajad õpilased. Medalid andis autasustatuile Haridusosakonna juhataja Ed. Trull ja uutele noorliikmetele kinnitas märgid rinda osakonna esimees H. Toomet.

Konverents oli õppeaasta lõppaktuseks, kus anti 181 õppurile lõputunnistus ja lilledis.

Konverentsil oli päevakohane näitus ja konverents jäädvustati L K S-i fotograafi Hillar Uusi poolt.

Premia ekskursioonile "Reis Ümber Võrtsjärve" toimus 15. mail. Sellest osalejad 40 õppurit, need kes esinesid edukalt rajooni konverentsil, tulid auhinnalisele kohale viktoriinid "Kas tunned neid linde" ja tunnustust väärivate bioloogia-olümpiaadi tööde koostajad. Kõigile

ekakursioonist osavõtjale anti millokski A. Mäemetsa brošüür "Võrtsjärv".

Õppeaasta lõpul anti Haridusosakonna tänukiri 30 rahvällikooli õppurile.

1977./78. õppeaasta õppetöö on, nagu mainitud, tihedalt seostatud Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäeva tähistamise ja meie koduma uue põhiseaduse tutvustamisega. Programmis on põhiprobleemideks atmosfääri- ja ve kaitse, sellest olenevalt käsitletakse süvendatult ka mitmeid eelmise õppeaasta teemasid, nagu maastikuhooldus ja heakorrastus. Eriline koht on grupikonsultatsioonidel, mis abistavad noori inimesi vee töös ning süvendavad nendes leninlikku suhtumist loodusesse. Pre maakkursiooniga tähistatakse suurkirjaniku, loodusesõbra A. H. Tammsaare 100. sünnipäeva. Õppeprogrammide koostamine ja õppejõudude leidmine toimub Eesti Looduskaitse Seltsi Vabariikliku juhatuse ja ENSV Noorte Loodusesõprade Keskmaja kaasabil. Tihenemud on side teadlastega Eesti Loodusuurijate Seltsist, Võrtsjärve Idmoloogia Jaamast jne. RU Nõukogu liikme, haridusosakonna inspektori poolt komplekteeritakse õppurid, 1977./78. a. on 187 õppijat 24, a. o. kõigist eesti õppekoolega, üldhariduskoolidest. Nende seas 74 neid, kes eelmisel aastal võtsid osa Rahvällikooli õppustest.

Õ P P E P L A A N 1977/78. a. 1 aasta, 50 tundi

VII - VIII kl. õpilastele.

A. Ülevalisoonilised õppused.

I 15. sept. 1977. a.

1. 60. a. Nõukogude looduskaitsest - J. Hilart - IKS RU Nõukogu esimees.
2. Koolinoorte Looduskaitse Rahvällikooli õppustest 1977/78. a. - O. Niinamäe - Nõukogu esimees.
3. Sõõdavuid ja mürgiseid seeni - T. Kulm - Viljandi Koduloo-muuseumi teadur.

II 9.nov. 1977.a.

1. Meri ja antropogeense faktori mõju talle - H.Kukk - NSVL Balti mere TUJ Tallinna osakonna teadur
2. Vee kasutamine ja kaitse - A.Mäemets - Võrtsjärve Idumäloogia-jaama vanemteadur.
3. Looduskaitse ja kodu-uurimine - L.Linnus - ENSV Laste Ekskursiooni- ja Turismi Keskaja metoodik
4. Konsultatsioonid uurimistööde autoritele.

III 3.jaan.1978.a.

1. Atmosfäär ja selle kaitse - Dots. H.Mürk
2. Maapõuevarad ja nende kaitse) H.Hallamaa - Viljandi Põllumajandus-
koondise maastikuhoolduse
3. Maastikuhooldus) vanemspetsialist
4. Konsultatsioonid:
Nõuandeid akvaristidele akvaariumide hooldamiseks ja
sisustamiseks - J.Annist - NSVL Balti mere TUJ Tallinna
osakonna teadur.

IV 3.veebr.1978.a.

1. Koolinoorte konverents veekaitse teemal.
2. Konsultatsioonid: fenovastlused ja nende vormistamine -
A.Põntson - ENSV Noorte Loodusesõprade
Keskaja metoodik.

V 24.märts 1978.a.

1. Konverents "Kohtumine Viljandist pärinevate vti siin töötanud loodusteadlastega".
2. Konsultatsioonid: vaatluste ja praktiliste tööde sooritamine
Zooloogilistel ekskursioonidel. Nõuandeid noortele entomoloogidele - I.Rohtmets - ENSV Noorte Loodusesõprade Keskaja metoodik.

VI 7. aprill 1978.a.

1. Rahvaulikooli lõppaktus.
2. Grupööppused: a) "Rohalised patrullid" - Pärnu Noorte
Loodusesõprade Maja
b) Koostöö EÜS-i loodusevaatlejatega -
H. Veromann - EÜS-i teadur

VII 16. mail 1978.a. kell 8.00 - 20.00 preemiaekskursioon A.H. Tammeaare
muuseumi Vargamäele.

100 õhupall

B. Kohalikud õppused koos kooli loodusesõprade ringiga.

1. "Roheliste patrullide" abistamine.
2. Veekogud Viljandi rajoonis.
3. Võitlus veereostajatega.
4. Maaparandus ja -niisutus Viljandi rajoonis.
5. Kalakaitses.
6. Puhkepaigad kodukohas.
7. Kooli- ja koduümbruse heakorrasustuse küsimusi.

C. Lugupidajad ja kollektiivsed tänuvõtted.

(koostööstatult kooli bioloogiaõpetajatega).

1. Individuaalsed uurimis- või vaatlustööd: loodusevaatluskaartide
saatmine Noorte Loodusesõprade Keskmajale või TA Eesti
Looduseuurijate Seltsile ettekannete vormistamine Koolinoorte
Rahvaulikooli konverentsil, kooli looduskaitse-alastele
kogunemistele jne.
2. Kollektiivsed tööd: osavõtt võistlusest "Kaitseme loodust",
matkadest, ekskursioonidest, lindude-, looduskaitse- ja
metsapõlvadest, temaatilistest õhtutest, bioloogiaolümpiaadi-
dest, loodusesõprade ringist, "Rohelistest patrullidest" jne.

3. Osavõtt ühiskondlikust kasulikest tööst: kooliaias, heakorrasas, lindude ja ulukite hooldamine, ravimtaimede korjamine.

Viljandis,

9. detsembril 1977.a.

O. Niinemäe

(O. Niinemäe)

Viljandi Koolinoorte Looduskaitse

Rahvaulikooli Nõukogu esimees